

จดหมายข่าว

พืชไทย

ก้าวใหม่การวิจัยและพัฒนาการเกษตร

ฉบับที่ 3 ประจำเดือน เมษายน พ.ศ. 2559

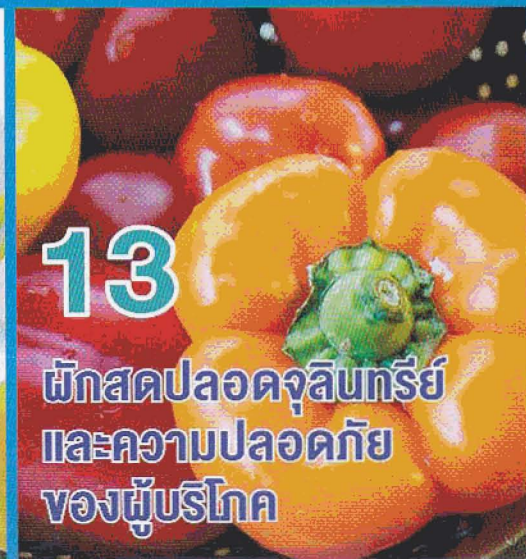
ISSN 1513-0010

THAILAND 2016 APOC 12

8

2
สัญญาณไฮเดส
และพืชพะยุง (ตอนที่ 1)

13

ผักสดปลอดจุลินทรีย์
และความปลอดภัย
ของซูบรีโศค

16

ระบบน้ำหยด
ไม่ใช่ต้นเหตุของโรค
ในต้นสำปะหลัง

อนุสัญญาไซเตส กับไม้พะยุง

(ตอนที่ 1)

ย่างเข้าเดือนห้า น้ำท่าก็แห้งยอดคลอง
เมื่อยามได้มองพื้นนาเป็นร่องแยกแแตกระแหง
ต้นหญ้าสดเขียวก็พลันแห้งเหี่ยวกรอบแดง
พื้นนาหน้าแล้งเหมือนดวงใจแห้งแยกแตกเป็นแผล

(เพลงรักแล้งเดือนห้า บทประพันธ์ ครูไพฑูริย์ บุตรจันทร์)

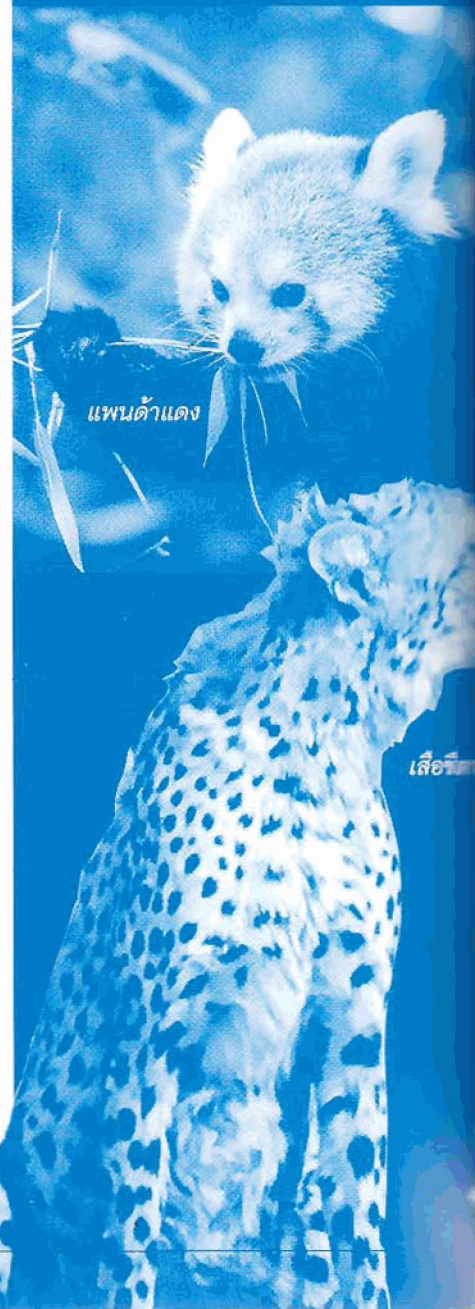
เดือนเมษายนปีนี้ อากาศในบ้านเราถึงขั้นวิกฤต ปริมาณน้ำที่ตกลงมา
น้อยลงมากจนน่าใจหาย ในปัจจุบัน อาจถึงขั้นต้องเปลี่ยนเนื้อเพลง
กันใหม่ เพราะปัจจุบันน้ำท่าแห้งยอดคลองเกิดขึ้นมาตั้งแต่เดือนมีนาคมแล้ว
ลมร้อนรุนแรงขึ้นทุกวัน ปัญหาขาดแคลนน้ำไม่ใช่เรื่องล้อกันเล่น ๆ ชาวสวน
ถึงขั้นยอมซื้อน้ำมาหล่อเลี้ยงต้นไม้ของตนไว้ ยอมปลิดผลเพื่อรักษาชีวิต ไม่นับ
รวมน้ำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งต้องซื้อน้ำมาใช้ด้วยเช่นกัน ในขณะที่คนเมืองกรุง
ยังมีน้ำไหลจากท่อประปาทุกครั้งที่เปิดก๊อกน้ำ ชีวิตอยู่ยากขึ้นทุกวัน

จะว่าไปแล้วบรรยากาศอันร้อนแล้ง ก็ยังมีสิ่งดีงามซ่อนอยู่ ไม่ว่าจะ
เป็นเทศกาลสงกรานต์ปีใหม่ไทยที่ช่วยบรรเทาความร้อนของอากาศลงได้บ้าง
ถึงแม้ว่าน้ำจะน้อย แต่ก็ยังพอให้ได้ประพรมให้ชื่นฉ่ำ ขณะเดียวกันภูมิอากาศ
ลักษณะนี้ เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของป่าหลายประเภทซึ่งเป็นแหล่งรวม
ของความหลากหลายทางชีวภาพอันดับต้นๆ ของโลก ไม่ว่าจะป่าดิบแล้ง
ป่าเต็งรัง หรือ ป่าเบญจพรรณ โดยป่าแต่ละประเภทต่างก็มีไม้เด่นๆ เป็นของ
ตนเอง ปัจจุบันป่าที่มีความอุดมสมบูรณ์ในอดีตได้เสื่อมโทรมลงไปจากฝีมือ
ของมนุษย์ พร้อมๆ กับอากาศอันร้อนระอุที่เพิ่มขึ้นทุกวัน แต่ยังคงมีต้นไม้ที่
เป็นลักษณะเด่นของแต่ละป่า ยืนต้นปรากฏให้เห็นได้บ้าง พอให้คาดเดาได้ว่า
บริเวณดังกล่าวเคยเป็นป่าแบบใดมาก่อน และเมื่อมนุษย์มีความต้องการใช้ไม้
ต่างๆ ดังกล่าวมากขึ้น โอกาสที่ไม้ชนิดนั้นที่ยืนต้นมายาวนานหลายสิบปีจะถูก
ทำลายก็สูงขึ้นไปด้วย ส่งให้ไม้ดังกล่าวอยู่ในสถานะที่ใกล้จะสูญพันธุ์ได้ง่าย
เมื่อมีมนุษย์เข้าไปเกี่ยวข้อง ทุกอย่างจะมีราคาของมันเสมอ

“ดึกของ” ฉบับนี้จะชวนผู้อ่านไปทำความรู้จักกับไม้พะยุง ไม้พื้น ๆ
ในป่าดิบแล้งและป่าเบญจพรรณซึ่งกลายเป็นไม้ราคาสูงมาก จนหลายท่าน
กล่าวว่าไม้พะยุงคือไม้ทองคำ เกี่ยวข้องอย่างไรกับกรมวิชาการเกษตร
และอนุสัญญาไซเตส (CITES) โปรดติดตาม

รองเท้านารีเหลืองกระบี่

แพนด้าแดง

เสือ

ชนิดพันธุ์ในบัญชีหมายเลข

01

CITES ความร่วมมือระดับโลก

หากคนในวงการอนุรักษ์พูดถึง ซีเตส (CITES) เขาก็จะทราบกันดีว่าเป็นชื่อย่อของอนุสัญญาว่าด้วยการค้าระหว่างประเทศซึ่งชนิดสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้สูญพันธุ์ (The Convention on International Trade in Endangered Species of Wild Fauna and Flora) อนุสัญญาดังกล่าวเริ่มมาจากความคิดที่เกี่ยวกับการค้าสัตว์ป่าระหว่างประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2503 เนื่องจากมีการล่าและค้าขายสัตว์ป่าอย่างผิดกฎหมาย ขาดการควบคุมอย่างเป็นระบบ เช่น เสือดาวแอฟริกัน แรด และสัตว์อีกหลายชนิดที่ยังไม่เป็นที่รู้จัก ซึ่งอาจสูญพันธุ์ไปจากโลก เพราะความสนใจสนุกรุนานจากการล่าและผลประโยชน์จากการค้า จึงมีการพิจารณาในเรื่องนี้ ในการประชุมสหพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติ (International Union for Conservation of Nature and Natural Resources - IUCN) ซึ่งเป็น

องค์กรหนึ่งในองค์การสหประชาชาติ (United Nation - UN) และได้มีการประชุมอย่างจริงจังขึ้นที่กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน เมื่อปี พ.ศ. 2515 หลังจากนั้นอีก 1 ปี คือในปี พ.ศ. 2516 มีการประชุมที่กรุงวอชิงตัน ดี.ซี. โดยมีประเทศต่าง ๆ เข้าร่วมประชุม 88 ประเทศ และมี 21 ประเทศ ได้ลงนามในอนุสัญญาฉบับนี้ทันทีจากนั้น ในวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2518 องค์กร UNEP (United Nation Environment Programme) จึงได้จัดตั้งเลขาธิการ CITES ขึ้น โดยให้อยู่ภายใต้การทำงานของ IUCN จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2527 จำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จึงได้มีการตั้งสำนักงานเลขาธิการ CITES ถาวรขึ้น ณ กรุงโลซาน ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ปัจจุบันมีประเทศภาคีทั้งสิ้น 182 ประเทศ บริหารงานโดยองค์กร UNEP ได้รับทุนสนับสนุนจากประเทศภาคี และประเทศไทยจ่ายเงินอุดหนุนปีละประมาณ 14,300 เหรียญสหรัฐอเมริกา ซึ่งประเทศไทยได้ให้สัตยาบันเมื่อวันที่ 21 มกราคม พ.ศ. 2526 นับเป็นสมาชิกลำดับที่ 78

อย่างไรก็ตาม หลังจากให้สัตยาบันประเทศไทยยังคงมีการค้าสัตว์ป่าและพืชป่าที่ขัดกับอนุสัญญา เนื่องจากยังไม่มีกฎหมายหรือนโยบายใดๆ รองรับจนถูกพิจารณาลงโทษจากกลุ่มภาคีด้วยห้ามทำการค้าสัตว์ป่าและผลิตภัณฑ์กับไทย เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2534 ประเทศไทยจึงได้ดำเนินการแก้ไข ปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องในสอดคล้องกับข้อผูกพันตามอนุสัญญา และได้กำหนดนโยบายรวมทั้งมาตรการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้เป็นไปตามอนุสัญญา สำนักเลขาธิการซีเตสจึงยกเลิกการสั่งห้ามทำการค้าสัตว์ป่า พืชป่าและผลิตภัณฑ์กับประเทศไทยในอีกหนึ่งปีต่อมา คือ เดือนเมษายน พ.ศ. 2535

กล่าวโดยสรุป เป้าหมายของซีเตส คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าและพืชป่าที่ใกล้จะสูญพันธุ์หรือถูกคุกคาม

ทำให้ปริมาณร่อยหรอจนอาจเป็นเหตุให้สูญพันธุ์ วิธีการอนุรักษ์กระทำโดยการสร้างเครือข่ายทั่วโลกในการควบคุมการค้าระหว่างประเทศ (International Trade) ทั้งสัตว์ป่า พืชป่า และผลิตภัณฑ์ ไซเตสไม่ควบคุมการค้าภายในประเทศสำหรับชนิดพันธุ์ท้องถิ่น (Native Species)

ระบบการควบคุมการค้าสัตว์ป่า พืชป่า และผลิตภัณฑ์ระหว่างประเทศ ภายใต้อนุสัญญาฯ จะควบคุมโดยระบบใบอนุญาต (Permit) ซึ่งสัตว์ป่าและพืชป่าต้องมีใบอนุญาตในการนำเข้า (Import) ส่งออก (Export) นำผ่าน (Transit) และส่งกลับออกไป (Re-Export) โดยชนิดพันธุ์ของสัตว์ป่าและพืชป่าที่อนุสัญญาควบคุม จะระบุไว้ในบัญชีหมายเลข 1, 2, 3 (Appendix I, II, III) ของอนุสัญญา โดยจะมีการปรับเปลี่ยนชนิดพันธุ์ตามความเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ของสัตว์ป่าและพืชป่านั้นๆ ซึ่งการกำหนดรายชื่อชนิดพันธุ์ในบัญชีไซเตสต้องใช้ข้อมูลทางวิทยาศาสตร์ทั้งด้านอนุกรมวิธาน (Taxonomy) และข้อมูลด้านชีววิทยา (Biological Parameter) ได้แก่ ข้อมูลสถานภาพของประชากร (Population Status) แนวโน้มประชากร (Population Trends) การแพร่กระจาย (Distribution) สถานะแหล่งที่อยู่อาศัย (Habitat Availability) แนวโน้มด้านภูมิศาสตร์ (Geographic Trends) และการคุกคาม (Threats) เป็นตัวกำหนด นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงการใช้ประโยชน์ทางการค้าและสถานภาพการทางกฎหมายประกอบในการพิจารณาด้วย บัญชีแนบท้ายทั้ง 3 หมายเลข เป็นดังนี้

ชนิดพันธุ์ในบัญชีหมายเลข 1 (Appendix I) เป็น

ชนิดพันธุ์ของสัตว์ป่าและพืชป่าที่ห้ามค้าโดยเด็ดขาด เนื่องจากใกล้จะสูญพันธุ์ ยกเว้นเพื่อการศึกษา วิจัยหรือเพาะพันธุ์ ซึ่งต้องได้รับคำยินยอมจากประเทศที่จะนำเข้าเสียก่อน ประเทศส่งออกจึงจะออกใบอนุญาตส่งออกได้ ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงความอยู่รอดของชนิดพันธุ์นั้น ๆ ด้วย

ตัวอย่างของสัตว์ป่าที่อยู่ในบัญชีนี้ได้แก่ แพนด้าแดง (*Ailurus fulgens*) กอริลลา (*Gorilla gorilla*) ชิมแปนซี (*Pan spp.*) เสือ (*Panthera tigris subspecies*) สิงโตอินเดีย (*Panthera leo persica*) เสือดาว (*Panthera pardus*) เสือจากัวร์ (*Panthera onca*) เสือชีตาห์ (*Acinonyx jubatus*) ช้างเอเชีย (*Elephas maximus*) ช้างแอฟริกา (*Loxodonta africana*) พะยูนและแมนนาที (อันดับพะยูน) สกุกแรด (except some Southern African subspecies populations) ปลาตะเพ็ด (*Scleropages formosus*) ปลายี่สก (*Probarbus jullieni*) เป็นต้น

ตัวอย่างของพืชป่าที่อยู่ในบัญชียังได้แก่ เอื้องปากนกแก้ว (*Dendrobium cruentum*) รองเท้านารีขาวขุมพร (*Paphiopedilum goderfroyae* (God.-Leb.) Stein) รองเท้านารีเหลืองปราจีน (*Paphiopedilum cancolor* (Lindl. Ex Bateman) Pfitzer) รองเท้านารีขาวสตูล รองเท้านารีดอกขาว รองเท้านารีช่องอ่างทอง (*Paphiopedilum niveum* (Rchb.f.) Stein) รองเท้านารีเหลืองกระบี่ (*Paphiopedilum exul* (Ridl.) Rolfe) รองเท้านารีคอดง เอื้องนางงาม (*Paphiopedilum charlesworthii* (Rolfe) Pfitzer) รองเท้านารีเมืองกาญจน์ รองเท้านารีหวดพราหมณ์ (*Paphiopedilum parishii* (Rchb.f.) Stein) รองเท้านารีอินทนนท์ เอื้องไขไก่ เอื้องคางกบ เอื้องแมลงภู เอื้องอินทนนท์ (*Paphiopedilum villosum* (Lindl.) Stein) เป็นต้น

ชนิดพันธุ์ในบัญชีหมายเลข 2 (Appendix II) เป็นชนิดพันธุ์ของ

สัตว์ป่าและพืชป่าที่ยังไม่ถึงกับใกล้จะสูญพันธุ์ จึงยังอนุญาตให้ค้าได้ แต่ต้องมีการควบคุมไม่ให้เกิดความเสียหาย หรือลดปริมาณลงอย่างรวดเร็วจนใกล้จะสูญพันธุ์ โดยประเทศที่จะส่งออกต้องออกหนังสืออนุญาตให้ส่งออกและรับรองการค้าส่งออกหนังสืออนุญาตให้ส่งออก

หมีดำ

แก้วเจ้าจอม

แก้วเจ้าจอม <http://office.ssrui.ac.th/center/?p=658&lang=en>

ช้างกระ

และรับรองว่าการส่งออกแต่ละครั้ง จะไม่กระทบกระเทือนต่อการดำรงอยู่ของชนิดพันธุ์นั้นในธรรมชาติ

ตัวอย่างของสัตว์ป่าที่อยู่ในบัญชีนี้ได้แก่ ปลาฉลามขาว (*Carcharodon carcharias*) หมีดำ (*Ursus americanus*) ม้าลายภูเขาฮาร์มันน์ (*Equus hartmannae*) นกแก้วจักจั่น (*Psittacus erithacus*) อีกัวนาเขียว (*Iguana iguana*) หอยสังข์ราชินี (*Strombus gigas*) Mertens' Water Monitor (*Varanus mertensi*), bigleaf mahogany (*Swietenia macrophylla*) ปลาฉลามปากเป็ดมิสซิสซิปปี (*Polyodon spathula*) เป็นต้น

ตัวอย่างของพืชป่าที่อยู่ในบัญชีนี้ ได้แก่ แก้วเจ้าจอม (*Guaiacum officinale*) พะยูง (*Dalbergia cochinchinensis*) กฤษณา (*Aquilaria crassna*) ช้างกระ ช้างค่อม ช้างเผือก ช้างแดง ช้างดำ (*Rhynchostylis gigantea*) ไอยเรศ (*Rhynchostylis retusa*) เอื้องสาย (*Dendrobium anosmum*) เอื้องเงินหลวง (*Dendrobium formosum*) เอื้องมัจฉานุ (*Dendrobium farmeri*) เอื้องคำ (*Dendrobium chrysotoxum*) ช้างเม็กซีโก (*Zamia furfucea*) แก้วมังกร (*Hylocereus undatus*) น้ำเต้าลม (*Nepenthes thorelii*) สิงโตสองสี (*Bulbophyllum bicolor*) เป็นต้น

ชนิดพันธุ์ในบัญชีหมายเลข 3 (Appendix III) เป็น

ชนิดพันธุ์ที่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายของประเทศใดประเทศหนึ่งแล้ว ขอความร่วมมือประเทศภาคีสมาชิกให้ช่วยดูแลการนำเข้า คือจะต้องมีหนังสือรับรองการส่งออก จากประเทศถิ่นกำเนิด

ตัวอย่างของสัตว์ป่าที่อยู่ในบัญชีนี้ ได้แก่ สลอธ 2 นิ้ว (*Choloepus hoffmanni*) ชะมดแอฟริกา (*Civettictis civetta*) เต่าอัลลิเกเตอร์ (*Macrochelys temminckii*) เต่าอัลลิเกเตอร์ (*Macrochelys temminckii*) เป็นต้น

ตัวอย่างของพืชป่าที่อยู่ในบัญชีนี้ ได้แก่ เมื่อยขาว (*Gnetum montanum* Markgr.) ประเทศเนปาล

พันธกรณีที่ประเทศภาคีต้องปฏิบัติ อันดับแรกคือต้องกำหนดมาตรการที่ต้องใช้บังคับตามข้อกำหนดของอนุสัญญาฯ และห้ามทำการค้าตัวอย่างพันธุ์สัตว์ และพืชที่เป็นการละเมิดอนุสัญญาฯ รวมทั้งการกำหนดโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน โดยภาคีสมาชิกต้องมีมาตรการในการบังคับใช้อนุสัญญาฯ (CITES) มิให้มีการค้า สัตว์ป่า พืชป่าที่ผิดอนุสัญญาฯ รวมทั้งต้องมีมาตรการลงโทษผู้ค้า ริมของกลาง และส่งของกลางกลับแหล่งกำเนิด กรณีทราบแหล่งกำเนิด นอกจากนี้ ต้องกำหนด ด้านตรวจสัตว์ป่า-พืชป่าระหว่างประเทศ เพื่อควบคุมและตรวจสอบการค้าสัตว์ป่า พืชป่า กำหนดให้มีด่านสำหรับนำออก และต้องระมัดระวังการขนถ่ายตัวอย่างพันธุ์ เพื่อให้เกิดความอยู่รอดมากที่สุด และต้องจัดทำรายงานเสนอต่อสำนักเลขาธิการ ไซเตส ประกอบด้วย รายงานประจำปีเกี่ยวกับข้อมูลนำเข้า-ส่งออก และนำส่งต่อไปซึ่งชนิดพืชและสัตว์ตามอนุสัญญาฯ และรายงานประจำปี 2 ปี เกี่ยวกับระเบียบ ข้อบังคับและมาตรการที่ปฏิบัติตามอนุสัญญาฯ เพื่อเสนอในการประชุมกรรมการ ทุกๆ 2 ปี (Conference of the Party) รวมทั้งประเทศภาคีต้องกำหนดให้มี คณะทำงาน 2 คณะ ได้แก่ คณะทำงานฝ่ายปฏิบัติการ (Management Authority) เป็นผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานและติดต่อประสานงานกับสำนักเลขาธิการไซเตส เพื่อพิจารณาข้อกำหนดแบ่งเจ้าหน้าที่ด้านพืชและสัตว์ มีอำนาจในการออก ใบอนุญาตไซเตส จัดทำรายงานตามอนุสัญญาฯ จัดทำและเผยแพร่ข่าวสาร ประสานงานและจัดฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ศุลกากร และเจ้าหน้าที่ตำรวจ และคณะทำงานฝ่ายวิชาการ (Scientific Authority) เป็นผู้รับผิดชอบให้ข้อมูลที่ปรึกษาทางวิชาการด้านพืชและสัตว์แก่คณะทำงาน ฝ่ายปฏิบัติการ ซึ่งภาคีสมาชิกมีสิทธิเสนอข้อเสนอเพื่อเปลี่ยนแปลงเลื่อนอันดับ ชนิดสัตว์และพืชในบัญชีหมายเลข 1 หมายเลข 2 และหมายเลข 3 ต่อ สำนักเลขาธิการไซเตส และจะมีการพิจารณาลงมติในกรณีการประชุมที่จะจัดขึ้น ทุก 2 ปี อันดับสุดท้ายคือต้องจ่ายเงินสนับสนุนรายปีเป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารงาน ของสำนักเลขาธิการไซเตส

โครงสร้างของอนุสัญญาไซเตส ประกอบด้วย สำนักงานเลขาธิการ CITES (CITES Secretariat) ซึ่งผู้บริหารสูงสุด คือ เลขาธิการ (Secretary General) แต่งตั้งโดยผู้อำนวยการบริการของ UNEP และบุคลากรประจำหน้าที่ฝ่ายต่างๆ โดยหน้าที่ของสำนักเลขาธิการ CITES คือ จัดประชุมใหญ่สมาชิกอนุสัญญาฯ และ อำนวยความสะดวกแก่สมาชิกในการประชุม ทำหน้าที่ตามมาตรา 15 และ 16 แห่งอนุสัญญา CITES ว่าด้วยการแก้ไขบัญชีรายชื่อสัตว์และพืชในบัญชีหมายเลข 1 หมายเลข 2 หมายเลข 3 (Appendix I-II-III) ศึกษาค้นคว้าในเรื่องที่ได้รับ มอบหมายจากที่ประชุมใหญ่ภาคี CITES รวมทั้งตรวจสอบรายงานประจำปีของภาคี

สลอธ 2 นิ้ว

<https://www.xn-r3c5qj.com/topic/136>

เมื่อยขาว

<http://www.phargarden.com/php?action=viewpage&pid=>

ใหญ่ภาคี CITES รับรองงบประมาณประจำปีของสำนักเลขาธิการ CITES และปฏิบัติหน้าที่อื่นๆ ตามที่สมาชิกขอร้อง โดยคณะกรรมการประจำมีทั้งหมด 9 คน ได้แก่ ผู้แทนจาก 6 ภูมิภาคหลัก (Six major geographic region) ของ CITES ซึ่งเลือกตั้งโดยสมาชิกในแต่ละภูมิภาค มีวาระการปฏิบัติงาน 2 สมัยประชุมใหญ่สามัญ ได้แก่ แอฟริกา เอเชีย อเมริกาใต้ ยุโรป อเมริกาเหนือ Oceania รวม 6 คน ประเทศผู้สนับสนุน (Depositary Government) 1 คน ได้แก่ สวิตเซอร์แลนด์ ซึ่งจะเป็นกรรมการถาวรประเทศเจ้าภาพการประชุมใหญ่สมาชิก CITES ครั้งที่ผ่านมาแล้วและครั้งต่อไปรวม 2 คน มีวาระการปฏิบัติงาน 2 สมัยการประชุมใหญ่สามัญสำหรับประธานและรองประธานกรรมการให้เลือกจากผู้แทน 6 ภูมิภาคและผู้แทน 6 ภูมิภาคเท่านั้นที่มีสิทธิ์ออกเสียง ถ้าเสียงเท่ากับผู้แทนจากประเทศผู้สนับสนุนจะเป็นผู้ออกเสียงชี้ขาด

นอกจากนี้ยังมี คณะกรรมการด้านการสัตว์ (Animal Committee) สำนักเลขาธิการ CITES เป็นกรรมการด้านวิชาการ คอยตรวจตราควบคุมปริมาณการค้าสัตว์ป่า พิจารณาเพิ่ม-ลดบัญชีสัตว์ป่า ตรวจสอบสภาวะใกล้จะสูญพันธุ์ของสัตว์ป่า ซึ่งจะประกอบด้วย ตัวแทนจาก 6 ภูมิภาคหลัก คณะกรรมการ

ชนิดพันธุ์ในบัญชีหมายเลข

03

CITES กระตุ้นภาคี CITES ให้ตระหนักถึงวัตถุประสงค์ของอนุสัญญา CITES จัดพิมพ์รายชื่อชนิดพันธุ์ใน Appendix I-II และ III แจกจ่ายแก่สมาชิกพร้อมคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ต่อการจำแนกชนิดพันธุ์นั้น ซึ่งท้ายรายงานผลงานประจำปีของ สำนักงานเลขาธิการ CITES เสนอสมาชิก และให้คำแนะนำแก่สมาชิกใน การปฏิบัติตามระเบียบอนุสัญญา CITES

ส่วนต่อมา คือ คณะกรรมการประจำ (Standing Committee) ทำหน้าที่ให้คำแนะนำแก่ สำนักเลขาธิการ CITES ในการบริหารงานตาม อนุสัญญาฯ ประสานงานในการจัดประชุมใหญ่ ระหว่างสำนักเลขาธิการ CITES และประเทศเจ้าภาพ คณะกรรมการควบคุมกฎระเบียบวาระการประชุม

ด้านพืช (Plant Committee) มีหน้าที่คล้ายกับคณะกรรมการด้านสัตว์ แต่เป็นด้านพืช ประกอบด้วยผู้แทนจาก 6 ภูมิภาคหลัก เช่นกัน ส่วนต่อมา คือ คณะกรรมการจัดทำคู่มือจำแนกพันธุ์ (Identification Manual Committee) มีหน้าที่จัดทำคู่มือจำแนกชนิดพันธุ์สัตว์ป่า พืชป่า สำหรับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของประเทศสมาชิกใช้เป็นคู่มือในการออกใบอนุญาต ประกอบด้วย กรรมการอาสาสมัคร และ คณะกรรมการกำหนดชื่อวิทยาศาสตร์ (Nomenclature Committee) มีหน้าที่พิจารณาชื่อวิทยาศาสตร์ของ พืชป่า สัตว์ป่าใน Appendix I-II-III ประกอบด้วย กรรมการอาสาสมัคร

เนื่องจากข้อจำกัดของหน้ากระดาษ ขอบตอนที่ 1 ของ อนุสัญญาไซเตสกับไม้พะยุงไว้ก่อน โปรดติดตามและทำความรู้จัก ไม้พะยุง พืชอนุรักษ์บัญชี 2 ได้ในฉบับหน้า

ขอบคุณ : สำนักคุ้มครองพันธุ์พืช กรมวิชาการเกษตร, กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, <https://th.wikipedia.org/>, <http://www.nepolice.go.th/>, <https://www.cites.org/> ข้อมูล)

คำถามที่ถามของ

กองบรรณาธิการจดหมายข่าวผลิไมฯ
กรมวิชาการเกษตร จตุจักร กรุงเทพฯ 10900
E-mail: asuwannakoot@hotmail.com

พบกันใหม่ฉบับหน้า
สวัสดี... อังคณา

APOC 12

เสร็จสิ้นลงไปกับการประชุมวิชาการกล้วยไม้เอเชียแปซิฟิก (Asia Pacific Orchid Conference: APOC) ครั้งที่ 12 งานที่มีความสำคัญกับประเทศไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกกล้วยไม้เขตร้อนอันดับ 1 ของโลก ซึ่งมีการส่งออกดอกและต้นกล้วยไม้มูลค่าประมาณ 3,000 ล้านบาทต่อปี

การประชุมวิชาการกล้วยไม้เอเชียแปซิฟิก เริ่มต้นขึ้นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2527 ที่ประเทศญี่ปุ่น โดยมี ศ.ระพี สาคริก เป็นหนึ่งในผู้ริเริ่มวัตถุประสงค์สำคัญ คือ เพื่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างประเทศในการอนุรักษ์และพัฒนากล้วยไม้ในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ซึ่งเป็นแหล่งหนึ่งของโลกที่อุดมไปด้วยทรัพยากรอันมีค่ามากมาย การประชุมวิชาการกล้วยไม้เอเชียแปซิฟิก กำหนดจัดขึ้นเป็นประจำทุก 3 ปี โดยประเทศสมาชิกจะหมุนเวียนกันเป็นเจ้าภาพ สำหรับประเทศไทยได้เคยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมฯ มาแล้วหนึ่งครั้งเมื่อปี พ.ศ. 2535 จังหวัดเชียงใหม่ เป็นการประชุมครั้งที่ 4

ในปี 2553 ศาสตราจารย์ระพี สาคริก ที่ปรึกษาด้านไม้ดอกไม้ประดับของกรมวิชาการเกษตรได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ในการนำเสนอให้ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมวิชาการกล้วยไม้เอเชียแปซิฟิกอีกครั้ง กรมวิชาการเกษตรภายใต้การสนับสนุนของ นายสมชาย ชาญณรงค์กุล อธิบดีกรมวิชาการเกษตรในขณะนั้น ได้จัดทำ

โครงการเสนอต่อกระทรวงเกษตรและสหกรณ์และที่ประชุมคณะกรรมการกล้วยไม้เอเชียแปซิฟิกคณะกรรมการได้เล็งเห็นถึงศักยภาพของวงการกล้วยไม้ไทย จึงเห็นชอบให้ประเทศไทยเป็นเจ้าภาพในการจัดประชุมครั้งที่ 12 ระหว่างวันที่ 19 - 27 มีนาคม 2559 ที่อาคารอิมแพ็คฟอรัม ศูนย์การแสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็คฟอรัม เมืองทองธานี จังหวัดนนทบุรี ทั้งนี้คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบการเป็นเจ้าภาพจัดการประชุมครั้งนี้เมื่อเดือนกันยายน 2556 และมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยกรมวิชาการเกษตรเป็นผู้ดำเนินการจัดงานประชุมวิชาการกล้วยไม้เอเชียแปซิฟิก ครั้งที่ 12 จัดขึ้นภายใต้หัวข้อ **Orchids and Human Beings หรือ กล้วยไม้แห่งมวลมนุษยชาติ** โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในด้านกล้วยไม้ของไทย สานต่อกิจกรรมกล้วยไม้ของไทยในการอนุรักษ์และพัฒนากล้วยไม้อย่างต่อเนื่องในฐานะสมาชิกทั้งยังเป็นโอกาสในการแลกเปลี่ยนทางวิชาการ เทคโนโลยีด้านกล้วยไม้ระหว่างนานาชาติ พัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้กล้วยไม้เป็นสื่อสัมพันธ์ ส่งเสริมความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการท่องเที่ยวทั้งในและระหว่างประเทศ

การจัดงานแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ประกอบด้วย **Thailand Pavilion** พื้นที่จัดแสดงกล้วยไม้จากประเทศไทย **โซนเทิดพระเกียรติ** จัดแสดงกล้วยไม้เพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี **นิทรรศการ Orchid Academy** โซนให้ความรู้เกี่ยวกับกล้วยไม้ทั้งด้านประวัติศาสตร์ และเชิงวิชาการตั้งแต่การเพาะพันธุ์ไปจนถึงเรื่องเศรษฐกิจของกล้วยไม้ รวมทั้งมีการสอนการปลูกกล้วยไม้และทำสิ่งประดิษฐ์ต่าง ๆ **นิทรรศการวิชาการ** จากสถาบันการศึกษาองค์กร/สมาคมและชมรม ให้ความรู้เกี่ยวกับกล้วยไม้ในแขนงต่าง ๆ

โดยเฉพาะในส่วนของการวิชาการเกษตร ได้จัดแสดงเกี่ยวกับกล้วยไม้ที่อยู่ในบัญชี CITES เช่น รองเท้านารีผ้าหอย รองเท้านารีคางคก รองเท้านารีเหลืองปราจีน รองเท้านารีเหลืองตรัง **Art Gallery** โชนจัดแสดงผลงานภาพวาดดอกกล้วยไม้จากบุคคลผู้มีชื่อเสียง รวมทั้งยังเป็นโชนประกวด ทั้งการประกวดภาพวาดสีน้ำ ภาพถ่ายกล้วยไม้จากผู้เข้าร่วมประกวดจากทั่วประเทศ

ส่วนที่ 2 ประกอบด้วย การประกวดจัดสวนกล้วยไม้จากผู้ประกอบการ ชาวสวนกล้วยไม้ทั้งในและต่างประเทศ โชนประกวดกล้วยไม้ประเภทไม้กระถางและไม้ตัดดอกจากผู้เข้าร่วมประกวดทั่วประเทศและนานาชาติ โชนประกวดและจัดแสดงการจัดกล้วยไม้ เช่น การจัดกล้วยไม้ในภาชนะ การจัดกล้วยไม้ประดับโต๊ะ หัวข้อกล้วยไม้กับความฝัน การจัดกล้วยไม้หัวข้อกล้วยไม้กับดนตรี หัวข้อ Designer's Choice และการแข่งขันกล้วยไม้วิจิตร

ส่วนที่ 3 ประกอบด้วย ลานเวทีกลาง ลานกิจกรรม สำหรับดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของงาน เช่น พิธีเปิด พิธีมอบรางวัล การแสดงศิลปะ วัฒนธรรม การบรรยาย และ workshop **คูหาจำหน่ายสินค้า** ร้านจำหน่ายกล้วยไม้ชั้นนำในประเทศไทย การท่องเที่ยวเชิงนิเวศสวนกล้วยไม้จำหน่ายของที่ระลึก ผลิตภัณฑ์แปรรูปจากกล้วยไม้ **จุดบริการออกใบรับรองตรวจพืช** เพื่ออำนวยความสะดวกในการออกใบรับรองสุขอนามัยพืช และใบอนุญาตนำเข้า-ส่งออก นำผ่านพิธีศุลกากร สำหรับผู้มาร่วมงานและผู้ที่จะประสงค์จะนำกล้วยไม้ออกนอกประเทศ

กล้วยไม้ตระการตา

ภายในงานมีการจัดแสดงกล้วยไม้หลากหลายสายพันธุ์ แต่ที่เป็นจุดดึงดูดความสนใจที่สุดได้แก่ กล้วยไม้พระนาม ซึ่งเป็นกล้วยไม้ที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานนามเพื่อเป็นเกียรติประวัติแก่วงการกล้วยไม้ จัดแสดงในโซนเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประกอบด้วย 5 สายพันธุ์ คือ หวายม่วงราชกุมารี หวายรักตสิริน เอื้องศรีประจิม เอื้องศรีเชียงดาว และเอื้องศรีอาคเนย์

✦ **หวายม่วงราชกุมารี** กล้วยไม้ลูกผสมระหว่าง หวายแอร์ริบูล (Dendrobium Airy Bull) และหวายซากุระ (Dendrobium Sakura) ดอกมีสีม่วงพิเศษเฉพาะตัว ช่อดอกยาว ก้านช่อดอกแข็งแรงและสูงยาวกว่ากล้วยไม้สกุลอื่นๆ ช่อดัง และออกดอกเก่ง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานนามว่า “ม่วงราชกุมารี” ในวันที่ 18 เมษายน 2558

✦ **หวายรักตสิริน** กล้วยไม้ลูกผสมระหว่าง หวายแอร์เรดบูล (Dendrobium Airy Red Bull) และหวายไทยแลนด์ (Dendrobium Thailand) ดอกสีแดงครีมแกมชมพูเป็นก้านหรือขอบกลีบดอกมีสีขาว กลีบดอกหนาแข็งแรง ช่อยาว ออกดอกเก่ง สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานนามว่า “หวายรักตสิริน” ในวันที่ 18 เมษายน 2558

✦ **เอื้องศรีประจิม** ชื่อวิทยาศาสตร์ Sirinthoniamirabilis H.A.Pedersen & P.Suksathan วงศ์ ORCHIDACEAE ได้รับพระราชทานชื่อจาก สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นกล้วยไม้ชนิดใหม่ของโลกในปี พ.ศ. 2547 เป็นกล้วยไม้ดิน สูง 10 - 34 เซนติเมตร ช่อดอกสูง มีดอก 16 - 36 ดอก ดอกสีชมพู กลีบข้างแผ่ล้อมเขี้ยว กลีบปากมีสีชมพูแกมชมพูอ่อน

✦ **เอื้องศรีเชียงดาว** ชื่อวิทยาศาสตร์ Sirinthoniapulchella H.A.Pedersen & S. Indhamusika วงศ์ ORCHIDACEAE เป็นกล้วยไม้ดิน สูง 10 - 25 ซม. ช่อดอกสูง มีดอก 4 - 12 ดอก ดอกสีชมพูมีประสีชมพูเข้ม กลีบข้างเป็นสีชมพูแกมขาว แผ่นกลีบหูด่อนข้างกลม สีเขียวแกมชมพู กลีบปากมีจุดประสีแดงหรือสีออกแดงแกมชมพู

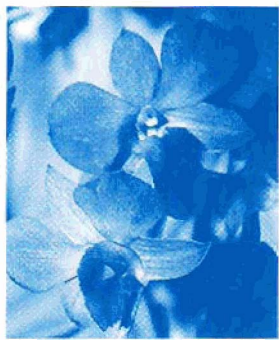
✦ **เอื้องศรีอาคเนย์** ชื่อวิทยาศาสตร์ Sirinthoniamonophylla (Collett & Hemsl.) H.A.Pedersen & P.Suksathans วงศ์ ORCHIDACEAE เป็นกล้วยไม้ดิน สูง 12 - 40 ซม. ช่อดอกสูง มีดอก 6 - 40 ดอก ดอกสีขาวแกมชมพู มีจุดประสีชมพูเข้ม

นอกจากนี้ยังมีกล้วยไม้อีก 3 สายพันธุ์ที่เป็นไฮไลท์ของงาน คือ แวนดาบลู เหลืองจันทร์บุร และเข็มแสด ซึ่งเป็นพันธุ์ที่มีความสวยงามและมีเอกลักษณ์โดดเด่น

✦ **แวนดาบลู** มีหลายสายพันธุ์ เช่น สันทรายบลูที่ชรรูล ซึ่งมีเลือดของฟ้ามุย ซึ่งฟ้ามุยเป็นแวนดาพันธุ์แท้ที่ให้ลูกผสมสีบลูมีลายสวยงาม ทั้งนี้แวนดาบลูที่มีดอกสีฟ้าเงินหรือสีม่วงน้ำเงินเป็นดอกไม้ที่ใช้ในการเฉลิมฉลองเนื่องในโอกาสปีมหามงคลเฉลิมพระชนมพรรษา 84 พรรษา สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในปีนี้ด้วย

เหลืองจันทร์บุร กล้วยไม้ท้องถิ่นที่มีความสวยงาม พบได้มากบริเวณจังหวัดจันทบุรีและตราด ออกดอกช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม เมื่อดังระยะออกดอก ดอกจะบานพร้อมกันและลำต้นห้อยระย้า

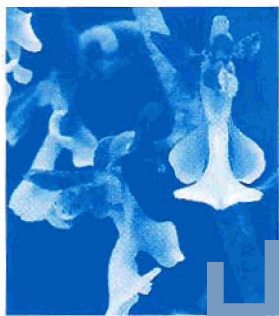
เข็มแสด กล้วยไม้พันธุ์แท้ ขนาดเล็ก สวยงาม สามารถนำไปสร้างลูกผสมได้หลากหลาย มีอายุการบานบนต้นนาน ออกดอกช่วงเดือนกุมภาพันธ์ - มีนาคม

หวายม่วงราชกุมารี

หวายรักตสิริน

เอื้องศรีประจิม

เอื้องศรีเชียงดาว

เอื้องศรีอาคเนย์

แวนดาบลู

เหลืองจันทร์บุร

เข็มแสด

วิชาการข้ามชั้น

ได้ชื่อว่าเป็นการประชุมวิชาการกล้วยไม้เอเชียแปซิฟิกแน่นอนว่าจะต้องมีการประชุมวิชาการ บรรยายในหัวข้อต่างๆ อย่างแน่นอน ซึ่งได้รับความสนใจจากผู้เข้าร่วมประชุมจากนานาประเทศจำนวนมาก ประกอบด้วยเมียนมา ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส มาเลเซีย สหรัฐอเมริกา สิงคโปร์ อินเดีย ญี่ปุ่น อินโดนีเซีย อังกฤษ ไต้หวัน เนเธอร์แลนด์ เยอรมนี เอกวาดอร์ เวียดนาม ฟิลิปปินส์ นิวซีแลนด์ มอริเชียส และไทย นับเป็นการประชุมที่ประเทศต่างๆ เข้าร่วมมากกว่าทุกครั้งที่ผ่านมา เนื่องจากหัวข้อที่มีการบรรยายมีความน่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อวงการกล้วยไม้เป็นอย่างมาก คือ ด้านการอนุรักษ์กล้วยไม้ ด้านการปรับปรุงพันธุ์ เทคโนโลยีชีวภาพกล้วยไม้ ด้านเทคโนโลยีการผลิต การอารักขาพืช เทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว การผลิต การตลาดและอื่นๆ โดยได้รับเกียรติจากผู้ทรงคุณวุฒิและบุคคลผู้มีบทบาทสำคัญทางด้านกล้วยไม้ ทั้งในและต่างประเทศมาเป็นวิทยากรพิเศษ ดังนี้

ด้านการอนุรักษ์กล้วยไม้ ได้แก่ ศาสตราจารย์ ธี สาคกริ บรรยายเรื่อง Single Orchid Plant remaining in the future บรรยายถึงความสำคัญของทรัพยากรกล้วยไม้ที่มีอยู่ในธรรมชาติ มีคุณค่าควรดำรงไว้ไม่ให้สูญพันธุ์ **นายชานาจิโร โยชิอิโร** บรรยายเรื่องการอนุรักษ์กล้วยไม้ที่เกาะโอกินาวา **Dr. John Elliott** บรรยายถึงความสำคัญของกล้วยไม้กับมวลมนุษยชาติในสิงคโปร์ **Mr. Michael H.C. Ooi** บรรยายเรื่องการสร้างสวนพฤกษศาสตร์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พร้อมด้วย **Dr. Saw Lwin** **Dr. Tim Yam Ting** **Dr. Titus Adisarwanto** และ **Dr. Promila Pathak** นำเสนอแนวทางการอนุรักษ์กล้วยไม้ของแต่ละประเทศเพื่อให้ดำรงอยู่ในประเทศไทยอย่างยั่งยืน

ด้านการปรับปรุงพันธุ์ เทคโนโลยีชีวภาพกล้วยไม้ ได้แก่ **Mr. Williams Davis Thomus** บรรยายการปรับปรุงพันธุ์และการปลูกเลี้ยง *Bulbophyllum* **Mr. Wen Huei Chen** บรรยายเรื่องยีนที่ควบคุมและถ่ายทอดรูปแบบเม็ดสีของกล้วยไม้ฟาแลนนอปซิส **Dr. peter B. Adam** บรรยายเรื่องอนุกรมวิธานของกล้วยไม้สกุลหวาย *Denrobiumbigibbum-*

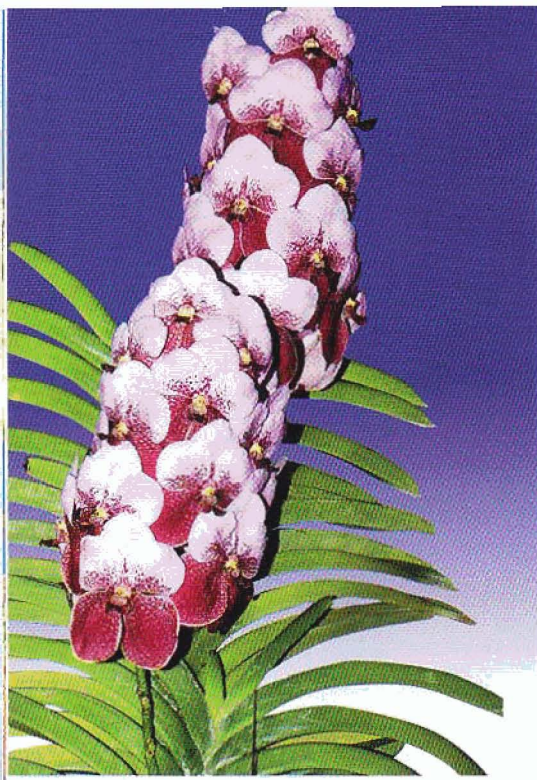
complex ที่มีบทบาทในการปรับปรุงพันธุ์และการจดทะเบียนชื่อลูกผสม

ด้านเทคโนโลยีการผลิต การอารักขาพืช เทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว ได้แก่ **คุณจิโรจน์ ไพฑูรย์** บรรยายเรื่องการทำธุรกิจการขยายพันธุ์กล้วยไม้ของประเทศไทย ดร.มณฑนา บัวทอง บรรยายเรื่องการจัดการหลังการเก็บเกี่ยวของกล้วยไม้ตัดดอกในประเทศไทย

การผลิต การตลาดและอื่นๆ ได้แก่ **Mr. Shi-Shun Chen** บรรยายเรื่องการก่อตั้งอุตสาหกรรมกล้วยไม้ในไต้หวัน **นายสมชาย ชาญณรงค์กุล** อธิบดีกรมวิชาการเกษตร บรรยายเกี่ยวกับความสำคัญและสถานการณ์การพัฒนากล้วยไม้จากอดีตจนถึงปัจจุบัน และการคาดการณ์สู่อนาคต ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ความสำคัญกับกล้วยไม้ จัดให้เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ของชาติ โดยกรมวิชาการเกษตร มีบทบาทในการศึกษาวิจัยและพัฒนา ตลอดจนการอนุรักษ์กล้วยไม้ **Mr. Jose Pepe Portilla** บรรยายเรื่องการผลิตและการตลาดกล้วยไม้พันธุ์แท้ของเอกวาดอร์ **Mr. Kenneth A. Robert** บรรยายเรื่องการผลิตและการตลาดกล้วยไม้แคตลียา **นายชัชวาล เตชะวณิชย์** บรรยายเรื่องศักยภาพของกล้วยไม้ไทยในตลาดโลก **ดร.อุทัย จารณศรี** บรรยายเรื่องความสัมพันธ์ทางวิชาการของนักวิจัยกล้วยไม้ของประเทศไทยกับฮาวายทั้งในอดีตและปัจจุบัน

นอกจากนี้ยังมีการสัมมนาวิชาการนานาชาติ **“ศาสตร์เกษตรระพี” (Rapee Conference)** ซึ่งจัดขึ้นเพื่อเป็นเกียรติแด่ ศาสตราจารย์ ธี สาคกริ ผู้ทรงคุณวุฒิและก่อให้เกิดประโยชน์ให้วงการกล้วยไม้ของไทยสู่นานาชาติอย่างต่อเนื่องยาวนาน การประชุมฯ เป็นการเสริมสร้างให้เกิดความร่วมมือ เพิ่มพูนความรู้ในการอนุรักษ์กล้วยไม้และพัฒนากล้วยไม้อย่างยั่งยืนร่วมกันทั้งระดับท้องถิ่นและระดับนานาชาติ เสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ สานต่อ/ต่อยอดองค์ความรู้กล้วยไม้ ด้านวิชาการ เศรษฐกิจ ศิลปวัฒนธรรม เสริมสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยวิจัย สมาคม/ชมรมกล้วยไม้ต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศในการแลกเปลี่ยนทัศนคติ ความรู้และประสบการณ์

การสัมมนาในหัวข้อนี้มีผู้เข้าร่วมจาก 9 ประเทศ ได้แก่ เอกวาดอร์ เยอรมนี อินโดนีเซีย มาเลเซีย พม่า ไต้หวัน ไทย เนเธอร์แลนด์ และสหรัฐอเมริกา โดยมีศาสตราจารย์ระพี สาคริก บรรยายพิเศษเรื่อง Conservation and Morality Mrs. Sandra Tillisch Svoboda บรรยายพิเศษเรื่อง North America Orchid Conservation พร้อมด้วยผู้อภิปรายจากประเทศต่างๆ ในหัวข้อ Orchid Conservation and the Environment หัวข้อ Outlook of Development of Orchids in the Future ทั้งยังมีการจัดแสดงนิทรรศการ

เกี่ยวกับ ศาสตราจารย์ระพี สาคริก เพื่อเป็นแบบอย่างและสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เข้าร่วมประชุมในเรื่องประวัติการทำงาน การอุทิศชีวิตให้กับวงการกล้วยไม้ และการพัฒนาความเป็นมนุษย์

นอกจากการจัดนิทรรศการกล้วยไม้ การประชุมและการสัมมนาวิชาการแล้ว อีกหนึ่งกิจกรรมที่มีผู้สนใจเข้าร่วมจำนวนมาก คือ การประกวดในประเภทต่าง ได้แก่ การประกวดจัดสวนกล้วยไม้ การประกวดกล้วยไม้กระถาง การประกวดกล้วยไม้ตัดดอก การประกวดจัดสวนกล้วยไม้ในภาชนะ การแข่งขันจัดดอกกล้วยไม้ การแข่งขันผลงานศิลปะ การประกวดภาพถ่าย การประกวดวาดภาพกล้วยไม้ ซึ่งมีผู้ส่งผลงานเข้าประกวดในแต่ละประเภทจำนวนมาก

ยุทธศาสตร์กล้วยไม้

ปริมาณและมูลค่าการส่งออกกล้วยไม้ของโลกมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการวางแผนในการผลิตและส่งออกกล้วยไม้ เพื่อให้ตลาดกล้วยไม้ของไทยมีความเข้มแข็ง ซึ่งกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เห็นถึงศักยภาพของประเทศไทยในการเป็นผู้นำด้านกล้วยไม้เมืองร้อน ตลอดจนมีแหล่งเพาะปลูกที่เหมาะสม จึงมีเป้าหมายที่จะให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิตและการส่งออกกล้วยไม้และผลิตภัณฑ์ เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าการส่งออกกล้วยไม้ในอัตราเฉลี่ย 19% ต่อปี พร้อมทั้งทำให้มีการใช้กล้วยไม้ไทยอย่างแพร่หลายมากขึ้นในประเทศ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวของไทย เกิดการสร้างนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมกล้วยไม้ และเป็นศูนย์กลางนวัตกรรมกล้วยไม้ของโลก จากเป้าหมายดังกล่าว ทำให้สามารถกำหนดยุทธศาสตร์ได้ 3 ด้าน ดังนี้

1. เพิ่มศักยภาพการแข่งขันด้านการตลาด ซึ่งจะต้องมีการวิจัยและพัฒนาการตลาดกล้วยไม้ ศึกษาระบบ Logistic ศึกษาการบริหารจัดการตลาดกล้วยไม้
2. การพัฒนาและสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่งจะประกอบด้วยการบริหารจัดการ เชื้อพันธุ์ วิจัยและพัฒนาเพื่อการส่งออก การบริหารศัตรูพืชเพื่อลดต้นทุนการผลิต และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต รวมทั้งการเพิ่มมูลค่ากล้วยไม้เพื่อการส่งออก ส่งเสริมการผลิตกล้วยไม้คุณภาพมาตรฐาน GAP มีโรงคัดบรรจุที่ได้มาตรฐาน GMP
3. การส่งเสริมการใช้ประโยชน์และสนับสนุนการส่งออกกล้วยไม้ ซึ่งประกอบด้วยโครงการบริหารจัดการฐานข้อมูล ส่งเสริมให้มีการวิจัยเชิงนโยบายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการส่งออกกล้วยไม้

การประชุมวิชาการกล้วยไม้เอเชียแปซิฟิก ครั้งที่ 12 เป็นงานที่แสดงให้เห็นว่ากล้วยไม้ยังคงเป็นสินค้าที่ผู้บริโภคให้ความสนใจกันอย่างเหนียวแน่น โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ในวงการกล้วยไม้ ซึ่งมีผู้เข้าชมงานทั้งในประเทศและต่างประเทศจำนวน 25,087 คน นอกจากเป็นเวทีในการประชุม สัมมนา การประกวด การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศสมาชิกแล้ว ยังนับว่าเป็นการอนุรักษ์ทรัพยากรพันธุ์พืชกล้วยไม้ และการพัฒนากล้วยไม้ในภูมิภาคอย่างยั่งยืนตามวัตถุประสงค์ของ APOC ทั้งยังเป็นการแสดงศักยภาพของไทยในฐานะเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกกล้วยไม้เขตร้อนรายใหญ่ของโลก กระตุ้นเศรษฐกิจซึ่งไม่เฉพาะเรื่องกล้วยไม้เท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่อเนื่องอีกหลายกิจกรรม ได้แก่ ศิลปวัฒนธรรม การท่องเที่ยว การโรงแรมและการประชาสัมพันธ์ประเทศไทย

ผักสดปลอดจุลินทรีย์

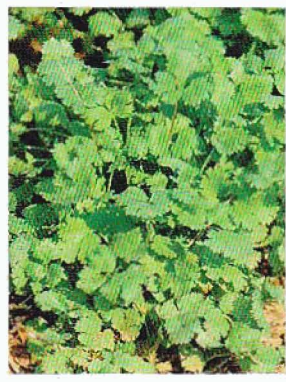
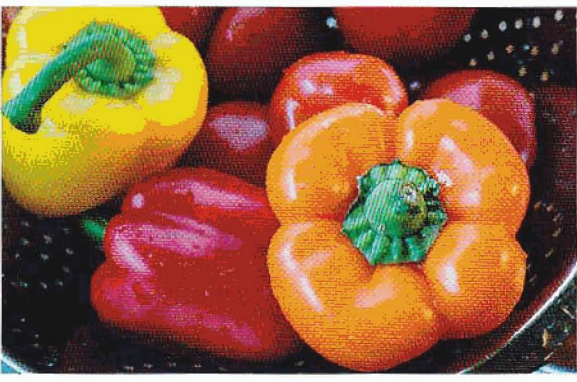
|| ความปลอดภัยของฟู้บริโกลค

จำนวนผู้บริโภคอาหารเพื่อสุขภาพยังคงมีปริมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สืบเนื่องได้จากท้องตลาดที่มีสินค้าขายสดผัก เมี่ยงผักสด และเมนูเพื่อสุขภาพเพิ่มขึ้น ในการเลือกซื้อผู้บริโภคส่วนใหญ่จะดูจากความสะอาดของร้านค้า อุปกรณ์ที่ใช้ และผู้ชายเลือกที่ผู้บริโภคหลายรายมักลืมนึกถึงถึงความสะอาดของวัตถุดิบหลักที่ถูกนำมาใช้คือ ผักสด ซึ่งถ้าหากล้างไม่สะอาดผู้บริโภคบนเรือนอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพได้

พืชผักสดเป็นสินค้าเกษตรส่งออกที่สำคัญของประเทศไทย แม้ว่าจะมีปริมาณและมูลค่าการส่งออกไม่สูงมากเมื่อเทียบกับพืชเศรษฐกิจอื่น แต่ก็เป็นที่ที่มักจะมีปัญหาเกิดขึ้นกับการส่งออกสินค้าพืชผักสดประเด็นปัญหาที่ถูก

หยิบยกมาเป็นเหตุผลในการกีดกันทางการค้าคือ การตกค้างของสารเคมีกำจัดศัตรูพืช การตรวจพบการปนเปื้อนจุลินทรีย์

เมื่อเดือนกรกฎาคม 2548 ประเทศนอร์เวย์ประกาศห้ามนำเข้าสินค้าผักจากประเทศไทยเป็นการชั่วคราว จากการตรวจพบการปนเปื้อนเชื้อ E.coli และ Salmonella spp. ในผักสดจากประเทศไทยที่ส่งออกไปยังประเทศนอร์เวย์ ฟินแลนด์ และไอซ์แลนด์ และขอให้ดำเนินการแก้ไขโดยกำหนดให้สินค้าผักสดจากประเทศไทยต้องมีใบรับรองปลอดเชื้อจุลินทรีย์กำกับ ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2548 เป็นต้นมา จากเหตุการณ์ดังกล่าว กรมวิชาการเกษตรได้มีประกาศกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขการส่งออกผักรวม 23 ชนิด ได้แก่ ผักชีไทย ผักชีฝรั่ง ในกะเพรา ใบโหระพา ผักแขยง ใบสะระแหน่ ผักแพ้ว ต้นหอม ผักคื่นช่าย ใบกุยช่าย ดอกกุยช่าย

ตะไคร้ ผักบุ้ง ผักแว่น ผักกระเฉด ใบบัวบก ใบชะพลู ผักโขมแดง ถั่วฝักยาว
หน่อไม้ฝรั่ง พริกชี้ฟ้า และผักปลัง ให้มีการผลิตอย่างเป็นระบบที่สามารถ
ทวนสอบการปนเปื้อนของเชื้อจุลินทรีย์ในกระบวนการผลิตได้ ตั้งแต่
แปลงเกษตรกรที่จะต้องได้รับการรับรองระบบ GAP (Good Agricultural
Practice) โรงคัดบรรจุที่ได้รับการรับรองกระบวนการผลิต GMP (Good
Manufacturing Practice) และผู้ส่งออกจดทะเบียนจากกรมวิชาการเกษตร
ในที่สุดประเทศนอร์เวย์ยกเลิกประกาศห้ามนำเข้าผักจากประเทศไทย ตั้งแต่
24 พฤศจิกายน 2549

นอกจากปัญหาที่ส่งผลต่อการส่งออกแล้ว ความปลอดภัยของผู้บริโภค
ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศก็เป็นสิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญไม่แพ้กัน
เนื่องจากเชื้อจุลินทรีย์ที่พบปนเปื้อนนั่นก่อให้เกิดโรคกับมนุษย์ได้ เช่น
เชื้อแบคทีเรีย E.coli ทำให้เกิดอาการท้องเสียและเป็นข้อบ่งชี้มีสุขลักษณะใน
ระบบการผลิตที่ไม่เหมาะสม เชื้อ Salmonella spp. เป็นเชื้อโรคร้ายแรง ทำให้
เกิดโรคไทฟอยด์และท้องร่วงรุนแรง เชื้อทั้งสองชนิดดังกล่าวเป็นเชื้อที่พบใน
ประเทศไทยและมีหลายสายพันธุ์ อาจพบได้ในน้ำและในดิน จึงทำให้มีโอกาส
ปนเปื้อนในระบบการผลิตพืชผักหลายชนิด ในกระบวนการผลิตอาหารให้ปลอดภัย
จะต้องคำนึงถึงการปนเปื้อนจากเชื้อจุลินทรีย์และมีมาตรการสำหรับควบคุม
เชื้อจุลินทรีย์เหล่านี้

การปนเปื้อนจุลินทรีย์

การปนเปื้อนจุลินทรีย์เกิดขึ้นได้ทุกขั้นตอนในกระบวนการผลิตตั้งแต่ใน
แปลงปลูก การเก็บเกี่ยว การทำความสะอาด การคัดบรรจุ จนกระทั่งการขนส่ง
ผลิตผล ปัญหาดังกล่าวสามารถแก้ไขโดยการจัดการคุณภาพและมาตรฐานอาหาร
ปลอดภัย (Food Safety) เช่น GAP GMP เข้ามาใช้เพื่อการลดการปนเปื้อนได้
โดยเริ่มจากการปฏิบัติดูแลรักษาต้นพืชและแปลงปลูกพืชตามหลัก GAP และ
เก็บเกี่ยวผลผลิต เคลื่อนย้าย คัดแยก ทำความสะอาด และบรรจุตามหลัก GMP
ก็จะช่วยลดการปนเปื้อนจุลินทรีย์ในผลิตผลได้

การล้างผลผลิตด้วยน้ำสะอาด 3 ครั้งหลังการเก็บเกี่ยว สามารถลดปริมาณ
การปนเปื้อนจุลินทรีย์ได้ในระดับหนึ่ง แต่สำหรับผลผลิตที่มีการปนเปื้อนสูง แม้ว่า
จะล้างด้วยน้ำคลอรีนหรือโอโซนก็ไม่สามารถลดปริมาณเชื้อลงได้มากเท่าที่ควร
เนื่องจากการเกาะยึดของเชื้อที่ติดอยู่ในซอกลึก รอยแตก รอยย่น ในปากใบ หรือ
เคลือบเป็นฟิล์มบนผิวผลิตผล (Bio-film) ด้วยเหตุนี้ ระบบเกษตรดีที่เหมาะสม
หรือ GAP จึงมีความจำเป็นในการผลิตผลิตผลที่มีทั้งคุณภาพและความปลอดภัย
ต่อผู้บริโภค

การใช้คลอรีนล้างผลผลิต

คลอรีนเป็นสารเคมีที่มีการใช้ทำความสะอาดมานาน มักอยู่ในรูป
สารละลายที่เตรียมจากโซเดียมคลอไรด์ (NaOCL₂) หรือแคลเซียมคลอไรด์
(Ca(OCL)₂) ซึ่งเมื่อละลายน้ำจะให้ available chlorine หรือ free chlorine
ซึ่งเป็นคลอรีนที่ออกฤทธิ์จริง โดยทั่วไปจะใช้ที่ความเข้มข้น 50 - 200 ppm
แช่นาน 1 - 5 นาที ปัจจัยสำคัญที่มีผลให้ปริมาณ available chlorine สูงขึ้น
คือ ค่าความเป็นกรด-ด่าง หรือ pH ของสารละลาย ควรอยู่ระหว่าง 6 - 7.5
โดยปรับค่า pH ด้วยกรดซิตริก อุณหภูมิของสารละลายประมาณ 8 - 10

องศาเซลเซียสจะทำให้ค่า available chlorine สูงกว่า ในกรณีที่น้ำ
ที่ใช้มีสิ่งเจือปนอยู่มากก็จะส่งผลให้ประสิทธิภาพในการกำจัดเชื้อต่าง
โดยที่เชื้อแต่ละชนิดก็มีความทนทานต่อคลอรีนไม่เท่ากันด้วย

การใช้โอโซนในการล้างผลผลิต

โอโซน Ozone (O₃) เป็นสารที่เป็น Oxidizing agent ที่สามารถ
ฆ่าเชื้อโรคได้ดี สามารถทำให้อยู่ในรูปสารละลายโดยผ่านก๊าซโอโซนในน้ำ
อย่างต่อเนื่อง ระดับที่ใช้ออยู่ระหว่าง 0.5 - 4.0 mg/ml แต่เนื่องจากมีช่วงครึ่งชีวิต
(Half life) เพียง 15 นาที ทำให้ไม่สามารถเก็บไว้ได้ ต้องผลิตเมื่อต้องการใช้
โอโซนจัดเป็นสารในกลุ่ม GRAS (Generally Regarded As Safe) คือเป็นสาร
ที่มีความปลอดภัยเนื่องจากไม่มีการตกค้างในผลผลิตแต่มีข้อควรระวังในการใช้
คือ

1. เนื่องจากโอโซนเป็นอันตรายต่อมนุษย์หากได้รับต่อเนื่องที่ความเข้มข้น
เกิน 4 ppm จึงต้องติดตั้งอุปกรณ์ตรวจจับ เตือนและควรมีระบบระบายอากาศ
ในบริเวณที่ปฏิบัติงานด้วย
2. โอโซนสามารถกัดกร่อนวัสดุต่างๆ ได้ จึงต้องใช้ภาชนะที่ทำจาก
สแตนดเลส
3. น้ำที่ใช้ต้องผ่านการกรองเพื่อลดปริมาณสิ่งเจือปน เพราะจะทำให้
ประสิทธิภาพในการฆ่าเชื้อลดลง

มีการใช้น้ำโอโซนทดแทนคลอรีนในการทำความสะอาดขวดบรรจุน้ำดื่ม
โดยพบว่าที่ 20 ppm สามารถฆ่าเชื้อแบคทีเรียที่ทำให้เกิดโรคทางเดินอาหารได้
หลายชนิด มีรายงานการใช้ก๊าซโอโซนร่วมกับบรรจุภัณฑ์แบบ MAP (Modified
Atmosphere Packaging) กับหัวหอม สามารถลดเชื้อจุลินทรีย์และยืดระยะเวลา
การวางจำหน่ายได้นานขึ้น แต่การทดลองในกล้วยหอมพบว่าทำให้เกิดจุดสีน้ำตาล
และทำให้แคโรทีนสีลดลงเมื่อได้รับเป็นเวลานาน

นอกเหนือจากคลอรีนและโอโซนแล้ว ยังมีสารเคมีอื่นๆ ที่สามารถนำมาใช้
ลดปริมาณจุลินทรีย์ในกระบวนการหลังการเก็บเกี่ยว เช่น Chlorine dioxide,
Iodine, Citric acid รวมทั้งมะนาว การอบรังสี ซึ่งแต่ละวิธีมีทั้งข้อดีและ
ข้อจำกัดในการใช้งาน จึงต้องมีการทดสอบเพื่อยืนยันผลก่อนนำมาใช้งานจริง
ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของทั้งผู้บริโภคและผู้ผลิต

การที่ผู้บริโภคจะล้างผักให้สะอาดอย่างหมดจดนั้นคงเป็นเรื่องที่ยาก
พอสมควร ฉะนั้นจึงมีความจำเป็นในการส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตร
แบบปลอดภัยตามหลัก GAP ได้รับการปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวตามหลัก GMP
เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับประทานผักที่มีความสะอาดตั้งแต่ต้นทาง ล้างทำความสะอาด
สะอาดได้สะดวก พร้อมทั้งรณรงค์ให้พ่อค้าแม่ค้าใช้วัสดุที่สะอาดในการ
ประกอบอาหารเพื่อจำหน่าย เพื่อให้คนไทยได้รับประทานผักที่สะอาด ปลอดภัย
เช่นเดียวกับชาวต่างชาติ แม้จะมีราคาแพงแต่เมื่อแลกกับสุขภาพก็คุ้มค่า

ขอบคุณ : คุณชวลิต ตรีภรณ์สวัสดิ์ สำนักวิจัยและพัฒนาวิทยาการหลังการ
เก็บเกี่ยวและแปรรูปผลิตผลเกษตร กรมวิชาการเกษตร/ข้อมูล

ระบบน้ำหยด ไม่ใช่ต้นเหตุของโรค ในมันสำปะหลัง

จากกรณีที่มีข่าวว่าระบบน้ำหยดในแปลงมันสำปะหลังเป็นสาเหตุทำให้เกิดเชื้อราไฟท็อกทอรา และกระตุ้นไส้เดือนฝอยชนิดไม่ดีระบาด จนทำให้เกิดโรครากเน่าหัวเน่าและโรครากปมในมันสำปะหลัง เกษตรกรหลายรายจึงเกิดความวิตกกังวล และไม่มั่นใจต่อระบบน้ำหยดของกรมวิชาการเกษตร

นายสมชาย ชาญนรงค์กุล อธิบดีกรมวิชาการเกษตร ชี้แจงว่า กรมวิชาการเกษตรได้ดำเนินการตรวจสอบข้อมูลวิชาการจากงานวิจัยและเอกสารวิชาการแล้ว พบว่าการใช้ระบบน้ำหยดไม่ได้เป็นสาเหตุให้เกิดโรครากเน่าหัวเน่าการระบาดของโรครากเน่าหัวเน่าในมันสำปะหลัง พบเมื่อปี 2544 ที่อำเภอเสิงสาง จังหวัดนครราชสีมา โดยพบเฉพาะในแปลงที่มีน้ำท่วมขังหรือการระบายน้ำไม่ดี ต่อมาในปี 2556 เกิดน้ำท่วมเป็นบริเวณกว้างทำให้เกิดการระบาดของโรครากเน่าหัวเน่ารุนแรงมากขึ้น และขยายพื้นที่การระบาดไปยังจังหวัดสระบุรี ฉะเชิงเทรา สระแก้ว ปราจีนบุรี กำแพงเพชร และอุบลราชธานี สำหรับปัจจุบันไม่มีการรายงานการระบาดเพิ่มเติม เนื่องจากเกษตรกรมีการแก้ปัญหาโดยการปลูกพืชหมุนเวียนเพื่อตัดวงจรของโรค

นอกจากนั้นแล้ว ระบบน้ำหยดไม่ได้ก่อให้เกิดโรครากปมในมันสำปะหลังตามที่เข้าใจ การระบาดของโรครากปมที่เกิดจากไส้เดือนฝอยในมันสำปะหลัง มีรายงานพบโรครากปมเฉพาะ

ในจังหวัดชัยภูมิ กาฬสินธุ์ และกำแพงเพชร แต่ไม่มีการระบาดของรุนแรง

จากข้อมูลวิชาการ จึงยืนยันได้ว่าโรครากเน่าหัวเน่า และโรครากปมในมันสำปะหลัง ไม่ได้มีสาเหตุมาจากระบบน้ำหยดที่มีการติดตั้งในแปลงมันสำปะหลัง

สำหรับพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังที่เคยมีการระบาดของโรคดังกล่าว เกษตรกรควรเพิ่มความระมัดระวังโดยการสังเกต หากพบต้นที่เป็นโรครากเน่าออกและทำลายนอกแปลง

พบกันใหม่ฉบับหน้า : บรรณาธิการ
E-mail: haripoonchai@hotmail.com

ผลิตใน ตีพิมพ์และพัฒนาระบบการเกษตร

- วัตถุประสงค์
 - ❖ เพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยและผลการดำเนินงานของหน่วยงานในสังกัดกรมวิชาการเกษตร
 - ❖ เพื่อเป็นสื่อกลางสำหรับนักวิจัยกับผู้บริหาร นักวิจัยกับนักวิจัย และนักวิจัยกับผู้สนใจ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน
 - ❖ เพื่อเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่น อันจะเป็นตัวอย่างหรือเป็นพื้นฐานการวิจัยขั้นสูงต่อไป

ที่ปรึกษา : สมชาย ชาญนรงค์กุล
พรพนนีย์ วิชชาชู

บรรณาธิการ : ประภาส ทรงหงษา
กองบรรณาธิการ : อังคณา สุวรรณภูมิ อุดมพร สุพคุณร์
พนารัตน์ เสรีทวีกุล จินตน์กานต์ งามสุทธา
ช่างภาพ : กัญญาณัฐ ใสแดง
บันทึกข้อมูล : อวิชัย สุวรรณพงศ์ อภรณ์ ต่ายทรัพย์
จัดส่ง : จารุวรรณ สุขเยี่ยม
สำนักงาน : กรมวิชาการเกษตร ถนนพหลโยธิน เขตจตุจักร กรุงเทพฯ
โทรศัพท์ : 0-2561-2825, 0-2940-6864 โทรสาร : 0-2579-4400
พิมพ์ที่ : ห้องทุนส่วนจำกัด อรุณการพิมพ์ โทรศัพท์ : 0-2282-5111
www.aaronkampim.co.th